

فهرست

۹	..... تشكروقدرانی
۱۱	..... درآمد
۱۳	..... فصل اول: احزاب سیاسی معاصر و حزب الدعوة
۱۳	۱- مفهوم حزب
۱۵	۲- وزیری‌ها و عناصر حزب
۱۶	۳- تاریخچه شکلگیری احزاب
۱۸	۴- کارویژه‌های احزاب
۲۲	۵- نقش ایدئولوژی در کارکرد احزاب
۲۵	۶- نظریه‌های احزاب
۳۶	۷- حزب الدعوة اسلامی
۳۸	۸- تأسیس و تولد حزب الدعوة
۴۱	۹- روش حکومتی و قدرت حزب الدعوة
۴۸	۱۰- حزب الدعوة و مرجعیت
۵۲	۱۱- روش حکومتی و قدرت حزب الدعوة
۵۳	۱۲- حزب الدعوة و مرجعیت
۵۴	۱۳- گفتمان فرهنگی
۵۴	۱۴- توانمندی‌های حزب
۵۵	۱۵- ماهیت حکومت حزب الدعوة
۵۵	۱۶- حزب الدعوة و نظریه ولایت فقیه

تشکر و قدردانی

هنگامی که شخص نویایی در زمینه‌های پژوهشی بخواهد از همراهان و راهنمایانش تشکر کند، یقیناً از بسیاری افراد، کار ساده نیست. پایان نامه‌ام را به عمومیم «هادی یاسر کریم» تقدیم کردم، مردی معتقد در سازمان حزب الدعوة که با رشادت در مبارزه‌های سیاسی علیه نظام فاسد صدام نقش داشت و سال‌ها در زندان بسربرد.

او پس از سقوط رژیم با دلاوری در دادگاه محاکمه صدام مقابل وزیر اطلاعات پیشین و رسانه‌ها به جفای نظام بعث نسبت به زندانیان سیاسی شهادت داد. شعف آگاهی از وجود حزب الدعوة و پایمردانی که برای تغییر دهه‌ها انتظار کشیدند سرانجام با یاری استاد راهنمای عزیزم دکتر «لنا عبدالخانی» به شکل پایان نامه درآمد. استاد جوان و بابصیرت علاقه‌ام راستم و سوداد. ضمن پژوهش دکتر «علی المؤمن» نویسنده مطرح و نظریه پرداز حزب الدعوة با سخاوت و بی دریغ پاسخگوی پرسش هایم بود. دوست عزیزم بانو «ثمر سردابی» با شکیبایی در تایپ و حفظ داده‌ها همراهم بود. خوش اقبالی تا آنجا بود که داور جلسه دفاع دکتر «حامد عامری گلستانی» مرا تشویق به چاپ این کتاب نمود. ناشر انتشارات وزین نگاه معاصر آقای «اکبر قبری» بالطف بسیار جهت نشر کتاب قبول زحمت نمودند. از یکایک این عزیزان، خانواده‌ام، همکارانم، سپاسگزارم.

فصل دوم: ساختار سیاسی عراق پس از صدام حسین	۶۱
۱- چرایی و چگونگی فروپاشی حکومت بعثت	۶۱
۲- چالش‌های بحران امنیتی- سیاسی در عراق جدید	۶۸
۳- ۲ موانع و مشکلات ثبات امنیت در عراق جدید	۷۱
۴- ۲ جایگاه اقوام در عراق جدید	۹۱
۵- ۲ تحولات جدید در صحنه سیاسی و موقعیت اقوام و گروه‌ها در حکومت جدید عراق	۹۵
۶- ۲ رویکرد آمریکا به احزاب عراق در راستای حرکت به سوی دموکراسی سازی	۹۶
۷- ۲ اختلافات درون‌گروهی شیعیان	۱۰۲
۸- ۲ جایگاه شیعیان در ساختار سیاسی عراق جدید	۱۰۴
۹- ۲ نقاط ضعف شیعیان در عراق جدید	۱۱۱
۱۰- ۲ نقش حزب الدعوة در انتخابات عراق	۱۱۳
۱۱- ۲ موصل، مبارزه با داعش یا جنگ بین المللی قدرت در عراق جدید	۱۲۲
۱۲- ۲ بررسی عملکرد یک ساله ائتلاف بین المللی ضد داعش	۱۲۷
فصل سوم: نقش حزب الدعوة در عراق جدید	۱۳۵
۱- ۳ تهدیدی به نام داعش (دولت اسلامی عراق و شام)	۱۳۵
۲- ۳ اهداف داعش در ایجاد بی‌ثباتی امنیتی در عراق	۱۳۸
۳- ۳ بحران نخست وزیری پس از انتخابات ۲۰۱۴	۱۴۱
۴- ۳ نخست وزیری حیدر العبادی	۱۴۴
۵- ۳ فقدان انسجام اولیه منطقه‌ای کشورهای سنتی در مقابل انتخابات ۲۰۱۴ پارلمان عراق	۱۴۵
فصل چهارم: نتیجه‌گیری و برآورد استراتژیک عراق آینده	۱۴۷
■ منابع	۱۶۲

درآمد

عراق در طی سال‌های متمادی در قرون بیستم و بیست و یکم کانون بحران‌های متعدد قومی- هویتی، سیاسی و حاکمیتی بوده است. گروه‌ها و احزاب حاکم در تلاش بوده‌اند تا سایر اقوام، مذاهب و جناح‌های سیاسی را کنار زده و قدرت را به صورت کامل در اختیار گیرند. این پژوهش به دنبال آن است تا نقش حزب الدعوه در بحران امنیتی عراق جدید مورد واکاوی قرار دهد و به نقش بازی این حزب در سامان سیاسی عراق پردازد. بحث اصلی نوشتار حاضر این است که در سایه بحران مشروعیت گستردۀ در جامعه متثبت عراق، حزب مذکور موفق به ایجاد سامان سیاسی در عراق جدید گردید. این پژوهش با بهره‌گیری از روش توصیفی و تحلیلی، حزب الدعوه را به عنوان متغیر مستقل، و سامان سیاسی عراق را به عنوان متغیر وابسته مورد بررسی قرار می‌دهد.

حزب الدعوه به عنوان اولین حزب اسلامی تشکیلاتی و سازمان یافته در تاریخ معاصر عراق مطرح است. این حزب که در بحرانی ترین شرایط سیاسی عراق یعنی انتقال حکومت از سلطنتی به جمهوری تأسیس شد، در رویارویی با رژیم بعثت به حیات خود ادامه داد و امروز پس از سقوط صدام، تاکنون سه تن از اعضای این حزب، یعنی ابراهیم الجعفری و نوری المالکی و حیدر العبادی در عراق زمام امور را به دست گرفته‌اند و بسیاری این امر را نشان‌دهنده قدرت تشکیلاتی و پختگی حزبی اعضاً این حزب پس از شش دهه کار سیاسی می‌دانند.